

Libaólból indulva is lehet bárki püspök

A Márton-napnak hatalmas kultusza van Szombathelyen és Pozsonyban is. Mai cikkünkben a szombathelyi mulatságról fogunk beszámolni. A múlt héten kocsira ültünk és Szombathely Piac teréig utaztunk. Megérkezvén megdöbbentő híreket hallottunk. Már tizennégy év eltelt a tűzvész óta, mely a várost félig elpusztította, de az emberek még mindig gyászoltak. Egy kicsit oldva ezt a feszültséget, azért minden évben tartanak egy ünnepséget november 11-én.

Mi pesti arisztokraták belebotlottunk egy kedélyes vidéki asszonyságba, aki elmesélte nekünk ki is volt valójában Márton. Megtudtuk tőle, hogy ez a szent ember egy szegény remete volt, aki életét egészében Istennek szentelte, s akinek létét csodák övezték. Egyszer régen katonakorában megmentette több száz társát a halál torkából, amikor rendíthetetlen, szilárd hitével és Isten segítségével megakadályozott egy véres csatát. Falvak tucatjaiban járt szerte az országban, ő volt a pogányok legnagyobb hittérítője. A legenda szerint Szent Márton egy fagyos téli napon megszánt egy megvert, hidegtől reszkető koldust. Kardjával kettévágta köpenyét, majd egyik felét a nélkülöző

vállára terítette. A história úgy tartja, hogy a megszánt ember maga Jézus volt. A bőbeszédű mesélő szavaiból az is kiderült, hogy Mártonhoz a ludak egy érdekes történeten keresztül kapcsolódnak. Történt egyszer ugyanis, hogy Mártont, aki annyi jót tett a rászorulókkal, Tours város püspökévé szerették volna avatni. Ez a szerény, derék férfiú azonban nem érezte magát méltónak e magas tisztségre, ezért választói előtt egy ólban bújt el. Az itt élő ludak azonban nem túrték sokáig a betolakodót és hangos gágogásukkal elárulták hollétét. Végül Márton 371-ben alázatos püspöke lett a városnak.

Útikalauzunk csapongva új témára váltott, amelyből megtudtuk, hogy a szombathelyi borászoknak is nagy nap ez a mai, 1831. novemberi 11-ei. Kiderült, Márton napra az újborknak is el kell készülnie, melynek kóstolása rendkívül fontos az év szőlőtermésének értékelése szempontjából. Az újbork zamatos, kellemes illatú, melynek a hagyomány szerint Szent Márton a bírója. A borkóstolás után házigazdánk körbevezetett bennünket a városban. Sok

helyen láttuk a romos, leégett házakat, és ahogyan a temető mellett elsétáltunk, összeszorult a szívünk.

A kissé meghatóra sikerült kitérő után, visszatértünk a Piac térre. Ott rengeteg ember bámészkodott, mulatozott. Az asszony gyors léptekkel a boros sátrak felé indult, hogy jókedvét biztosítsa a jövő esztendőre. Családommal kíváncsian körbenéztünk. Egy kis bódében álmofejtő sürgött-forgott. Elmondta, hogy minden évben kijön ilyenkor, és segít az embereknek megfejteni az álmaikat, melyek sok mindent elárulnak egy hozzáértő ember számára. Ez idő tájt legtöbbször a lúddal kapcsolatos álmaikról kérdezték. Mi sem egyszerűbb dolog, ha valaki lúddal álmodik, vagy gágogást hall az nagyon tisztességes emberre vall, viszont, ha valaki libával álmodik, akkor ő fecsegő, ha pedig gúnárral álmodik, akkor gögös ember. A jósnő javaslatára megkóstoltuk mi is a libasültet, így jövőre gazdagabbak és egészségesebbek lehetünk jóslata szerint. Ha már az ételknél járunk, sok, szokásossá vált ünnepi étel díszítette az asztalokat. Sok lúdnak ütött az utolsó órája ezen a napon. Volt itt libacomb, lúdmáj, a lúd melle húsa, gúnár sült mellett az újbor is megjelent az asztalokon. Természetesen a szokásos rétes sem maradhatott el, azért, hogy majd Márton felénk is nyújtsa oltalmazó köpenyét. Sára nénénkre igen jókedvűen leltük rá, jóllakottan lejtette a táncot a hangos, fergeteges iramú népzene. Szilaj jókedve átragadt a körülötte állókra is, akik magukkal ragadták őt behúzza a táncoló tömegbe.

A mulatozó sokaságtól eltávolodva pár lépés után egy kis házhoz értünk. Az ablak pont olyan magasan volt, hogy könnyedén beláttunk. Itt éppen Márton-napi jóslás zajlott, bár ahogyan érzékeljük nem voltak megelégedve az eredménnyel. Idén valószínűleg kevés hó lesz, enyhe lesz a tél, így karácsonykor hógolyózás helyett kerülgethetjük majd a pocsolyákat. A zord időben, a hűvös levegő minduntalan befurakodott a kabátok és felöltők alá. Jó Urunk odafentről, hogy rácáfoljon a sokéves hagyományra, estére hófehéren ragyogón, csillogó ruhába öltöztette a város minden házát és zegzugát. Bár a nap már nyugovóra tért, az emberek gyülekezni kezdtek a templom előtti téren. A hagyomány szerint, a pásztorok minden évben elviszik ajándékba Szent Márton vesszejét a gazdáknak, ezzel egészséget, és bőséges állatszaporulatot kívánnak. Minél több ága van a vesszőnek, annál több malac fog születni jövő tavasszal. Olyan jövendölést is hallottunk, hogy egyesek ezt az ágacskát beleszúrják a disznóól tetejébe, ezzel kívánják elkerülni a dögvészt. Tavasszal ezt a vesszőt kiveszik onnan,

és e bottal hajtják ki az állatokat a legelőre. Az olajmécsesekkel megvilágított téren nagy volt a sürgés-forgás, melynek központjában egy ifjú pap állt.

Az új lelkész nyárutón érkezett a szombathelyi Szent Márton-templomba, melynek helyén a legenda szerint hajdanán Szent Márton szülőháza állt. A pap megmutatta rátermettségét és a gyermekek iránti szeretetét azzal, hogy egy színpadi játékot szervezett kedvenc történetéből, az Isten házáat rendszeresen látogató növendékek segítségével. A szereplők egyszerű, mégis látványos jelmezeit szorgos kezek készítették, melyeket helyenként lúdtollak díszítettek. A színdarab a már többször, nyomtatásban is megjelent, népszerű Lúdas Matyi volt, egy kiváló író, Fazekas Mihály tollából. Eme műsort a három éve elhunyt író emlékére rendezték kitűnő munkásságáért és nagylelkű támogatásáért, amivel a szombathelyi tűzkárosultakat segítette a Lúdas Matyi 1817-es, második kiadásáért kapott jövedelméből. A gyermekek humoros előadása fergeteges sikert aratott és méltón koronázta meg a kissé hosszúra nyúlt gyertyafényes estét.

Az éjszaka már leterítette paplanát, de az ott élőket ez sem zavarta. Mulatoztak, jól érezték magukat és természetesen töviről-hegyire letesztelték az újbort. Lányaimmal aznap már nem indultunk haza, másnapra terveztük a döcögős kocsit. Korán reggel útnak eredtünk, bár egyikünknek sem volt ez a reggel fejfájás mentes. A Szombathely táblánál megpillantottuk Sára asszonyt, ahogyan éppen botorkál hazafelé. Bár léptei nem voltak túl egyenesek, azért reméljük épségben hazatért. Szombathelyi kirándulásunk után eldöntöttük, hogy jövőre itt, Pesten mi is szeretnénk ezt megünnepelni, úgy mint vidéken, mert kiemelkedően fontosnak tartjuk a népi hagyományok megismertetését.

FELHASZNÁLT IRODALOM:

1. kép (metszet): <https://wellcomecollection.org/works?query=peasants&search=images>

2. kép (fénykép): <http://mek.niif.hu/02100/02115/html/img/3-527a.jpg>

- × Sághy Marianne: Szent Márton, Krisztus katonája (Gencsapáti, Szülőföld Könyvkiadó, 2018)
- × <https://mediaklikk.hu/kossuth-radio/cikk/2020/11/08/szellem-a-fazekbol-aki-marton-napjan-libat-nem-eszik-egesz-evben-ehezik/>
- × <http://szombathelypont.hu/latnivalok/szent-marton-nyomaban/>
- × <https://www.arcanum.hu/hu/online-kiadvanyok/Borovszky-borovszky-samu-magyarorszag-varmegyei-es-varosai-1/vas-varmegye-1C4AE/szombathely-ismerteti-dr-karpati-kelemen-atnezte-dr-sziklay-janos-es-ehen-gyula-szombathely-varos-polgarmestere-1CC07/1817-evi-tuzvesz-1831-evi-kolera-1CC39/>
- × <http://baratno.com/unnepeink/szent-marton-vesszeje/>
- × https://hu.wikipedia.org/wiki/Toursi_Szent_M%C3%A1rton#M%C3%A1rton_%C3%A9s_a_koldus
- × https://hu.wikipedia.org/wiki/Keresztnevek_gyakoris%C3%A1ga_Magyarorsz%C3%A1gon_a_19._sz%C3%A1zadig
- × <https://ircsi.webnode.hu/unnepek/november/marton-nap/>